

El 1993 es produí el gran salt endavant del BNG, que passà de 5 a 13 escons, el 1996 en col·locà dos a Madrid, l'any següent, *sorpasso* al PSOE i el 1998, un eurodiputat. El 2001 empata amb el PSOE però no derroten el PP. Comencen a qüestionar Beiras. No renoven l'eurodiputat i el 2004 perden el representant al Congrés. Anxo Quintana reemplaça Beiras. Tot i que no n'estronca el declivi, aconseguixen depositar Fraga. Més de quinze anys després que Beramendi finalitzi, el BNG torna ser la segona força de Galícia davant l'única majoria absoluta de l'estat.

Baldament la llatinització els dotés d'una llengua neoromànica, ufanegen de ser celtes i sueus. Mai es postula, i ni tan sols s'infereix, una nació galaicolusitana dins una confederació ibèrica. Pocs gosen ultrapassar aquest límit reivindicant un independentisme que mena a un estat gallec independent. ☺

Antoni Prats

EL PLAER DE LITERATURITZAR

El bosc i la casa

Joaquim Espinós

178 pp., 2020, Alzira, Bromera

L'autor d'aquest dietari (premi d'assaig Mancomunitat de la Ribera Alta, 2020), a més de la seua activitat acadèmica i docent —és professor de Literatura Contemporània al Departament de Filologia Catalana de la Universitat d'Alacant—, ha cultivat el gènere narratiu i darrerament ha publicat tres novel·les que, a manera de trilogia, coincideixen en bona part quant al rerefons històric i geogràfic, que són el segle XX i Benilloba (el Comtat), poble originari de l'escriptor i encara avui lloc de segona residència. No té res d'estrany, doncs, que ara siguen freqüents les referències a aquesta pintoresca població, a la rodalia de la qual té l'escriptor el seu *locus amoenus*. I a totes passades, perquè, com es recrea contant-ho al llarg d'aquest llibre, ell mateix cultiva l'hort que envolta la seua petita llar; fins i tot es vanta de treure-li algun rendiment econòmic. Bé que també la ciutat d'Alacant, la seua residència habitual, és objecte d'una especial estima, i s'adelita referint-nos passejades i trobades amb coneguts pels seus carrers. O bé simplement mirant-hi per la finestra, com a bon *voyeur* que confessa ser.

La primera part del llibre, «Diari d'una novel·la», al·ludeix tot just a la tercera novel·la de la trilogia esmentada, *La presó del cel* (2017), el protagonista de la qual

és un capellà que a Benilloba feu realment de rector entre 1943 i 1949, anys de postguerra civil; per tant, al si d'una comunitat pobletana durant un temps especialment complex. Pel que s'hi diu i evoca prolixament, aquest clergue va deixar entre els que el tractaren una empremta tan peculiar i comentada que el seu record va desvetllar la curiositat de l'escriptor; fins i tot l'admiració que hi sent, a desgrat de l'«ateisme respectuós» que ara confessa en *El bosc i la casa*. Fet i fet, el personatge del mossèn de la novel·la, a més de les referències que ens hi dona, té poc a veure —potser no gens— amb aquells protagonistes turmentats de la novel·la espanyola del XIX —en B. Pérez Galdós i Leopoldo Alas, si més no—. O dels escriptors catòlics francesos del XX, amerats dels rigors del jansenisme; pense sobretot en Georges Bernanos i el seu *Journal d'un curé de campagne*. Altrament, el mossèn Peris que ens presenta Espinós, destaca per la seua empatia i generositat envers el proïsme, qualitats que el personatge s'esforça a fomentar entre els vilatans des d'una vivència humil, molt humil, i sentida de les creences religioses que professa.

És clar que, com és propi del gènere assagístic, ja en aquesta primera part del llibre —prou més extensa que l'altra—, abunden les vivències i observacions que suggereixen a l'autor dir la seua sobre tota mena d'assumptes humans i artístics. De vegades, parteix d'experiències pròpies o bé de converses interessants amb personatges d'allò més variat; fins i tot, hi fan el seu paper els animals domèstics. Unes altres voltes, ens conta viatges, que en alguns casos són autèntiques «rutes literàries», com el que ens refereix sobre Trieste. Hi ha, com era d'esperar, les reflexions sobre lectures, nombroses i variades. Al capdavall, però, predominen les al·lusions a textos narratius. I a pel·lícules; no hi ha dubte que també el cinema pot ser per a Espinós aliment estètic ensems que incitació intel·lectual i tema d'estudi.

La segona part del llibre, «Diari d'una malaltia», té la pandèmia del nou segle com a teló de fons; en cap moment s'hi fa cap referència a malalts de la Covid pròxims a l'escriptor. Sí que descriu —i tant— la desolació que a tothom ens enxampà més o menys amb el primer confinament; en el seu cas motivada en gran part per la llunyania inabastable del seu petit paradís a Benilloba durant tants mesos, que, amb la «nova normalitat» subsegüent, s'apressà a donar una ullada i, treballósament, endreçar-lo temporalment, conscient com era d'una ben possible recaiguda en la general «malaltia». D'altra banda, insisteix —és una preocupació intermitent al llarg del llibre— en el desastre ecològic global en què hem entrat tots plegats des de molt abans, que, al seu parer, s'origina en la cobdícia incurable de la humanitat: «Res de qüestionar-se el model econòmic de creixement infinit. La màquina no pot parar».

És curiós que, tot just en aquestes altures del llibre i enmig d'un panorama al seu entorn —i al nostre— de to vital tan baix, si no corprenedor, siga quan més

hi sovintegen les seues referències de lectures i visions de pel·lícules que freguen d'alguna manera la problemàtica de la transcendència: «Inicie —ens diu— la lectura de *Radiacions*, el voluminós diari de guerra de Ernest Jünger, que tenia pendent des de qui-sap-lo». Un escriptor, segons la lectura d'Espinós, que, davant del creixent nihilisme a les acaballes de la Guerra Mundial, proposava el retorn a la teologia. I poc més avant es refereix al director de cinema rus Tarkovsky, que admira força i per a qui «sense espiritualitat, el món està condemnat a produir gent infeliç». Però és llavors així mateix quan recorda tindre en llista d'espera el famós llibre de Bertrand Russell *Per què no soc cristià*, recomanat pel nostre Fuster com a «desinfectant» de metafísiques. I ja cap al final del llibre, ens comenta amb un cert deteniment el tema del tedi entre els escriptors contemporanis; es tracta de «la germandat universal del tedi. Són Fernando Pessoa, Cesare Pavese, Emil Cioran i Guillem Simó». En definitiva, escriptors si fa no fa addictes al solipsisme, qüestió ja dirimida a les primeres pàgines amb aquest resultat: «Sexe i literatura: únics arguments creïbles contra el solipsisme». Tot un programa vital.

No puc acabar aquesta nota sense referir-me a l'amenitat d'estil d'*El bosc i la casa*: al to planer i als registres tan variats del seu llenguatge. D'una banda, la dedicació de l'autor a l'ensenyament, inclús al secundari en un primer moment, ha pogut facilitar-li l'habilitat d'arribar al lector sense innecessaris entrebancs erudits i, per altra banda, s'observa en ell l'habilitat, cultivada al llarg dels anys com a escriptor de narrativa, d'emprar un català especialment apropiat per a lectors valencians; tot enriquint alhora la llengua comuna, és clar. ◀